



Jednotlivé aspekty sociálního vyloučení u Romů



Sociální vyloučení

- Chudoba vs. sociální vyloučení – přechod od vertikální koncepce k horizontálnímu pojmu
- **Chudoba** – nedostatek finančních prostředků a ekonomických statků
- **Sociální vyloučení** – osoba, rodina, domácnost, společenství jsou vyloučeny z určitých sociálních vztahů a interakcí i z provozu sociálních institucí

Romská komunita

- Užití v singuláru
 - Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity
- Plurál
 - Místní romské komunity
- Definice
 - Seskupení lidí, uvnitř kterého existují sociální vztahy a interakce,
 - Lze chápat jako *subjekt* nějakého procesu.
 - K. se rozhoduje, vytváří zastoupení, vstupuje do jednání s okolím apod.
- Většina „romských komunit“ není komunitou v tomto smyslu.

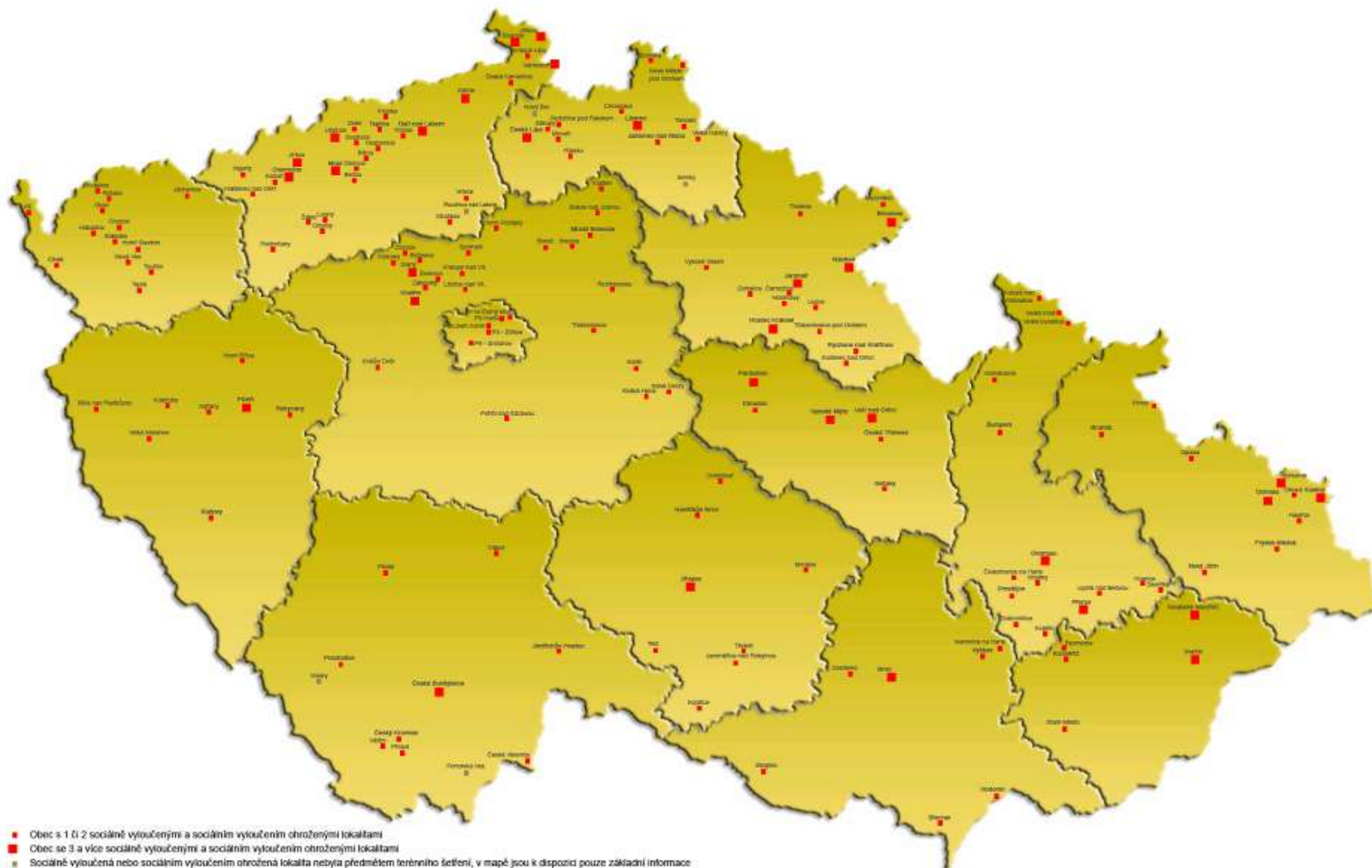
Sociálně vyloučené lokality

- Sociálně vyloučené lokality
 - prostorové vyloučení – vymezení hranic
 - symbolické vyloučení spojené se stigmatizací – typicky špatná adresa
 - sociální vyloučení obyvatel lokality
 - Kriminogenní prostředí
- Není vymezena etnicky
 - 18% SVL má méně než 50% Romů
 - 27% je etnicky homogenních

Výzkum sociálně vyloučených lokalit

- 2005 a 2006 výzkum, jehož cílem bylo zmapovat sociálně vyloučené lokality (Gabal et al, 2006).
- Velikost:
 - 11% lokalit do 25 obyvatel,
 - 35 % do 50 obyvatel,
 - 82 % do 300 obyvatel,
 - 18 % má více než 300 obyvatel.
- Technický stav budov:
 - 19% budov v bezvadném stavu,
 - 50 % ve stavu solidním.,
 - 25% budov bylo ve špatném technickém stavu a
 - 6 % neobyvatelných.
- Zdroj:
<http://www.esfcr.cz/mapa>

Mapa sociálně vyloučených lokalit



Problémy



Adaptace na podmínky SVL

- Nedůvěra ke státním institucím.
- Nízká participace na fungování formálních institucí.
- Solidarita zaměřená na rodinu nebo rodinný systém.
- Jednání orientované na přítomnost.
- Zastavování věcí a půjčování peněz na vysoké úroky.
- Tendence a vyšší míra tolerance k sociálně patologickým jevům.
- Rané sexuální zkušenosti a vysoká porodnost.

Solidarita zaměřená na rodinu

- Záchytná sociální síť
 - Při výpadkům finančních zdrojů – mzda, sociální dávky apod.
 - Při ztrátě bydlení apod.
- Vymáhání zájmů a ochrana
 - Praktická nevymahatelnost práva v kontextu SVL.
- Záruky kvality
 - Díky neexistenci jiných formálních záruk – profesní statut, vzdělání apod.

Kauzální bludný kruh



Bydlení – kořeny situace



- Původ dnešní situace – začátek 90 let
 - Urbanistické změny – obnova historických center měst
- Gentrifikace
 - Zvyšování hodnoty zanedbaných míst a čtvrtí
 - Vystěhování obyvatel dříve chudinských lokalit a jejich koncentrace v nových lokalitách
- Výzkum SVL (Gabal) – pouze 1/5 SVL existovala před 10ti lety

Bydlení II



- Masivní podpora vlastnického bydlení:
 - Výprodej obecních bytů.
 - Finanční produkty – hypotéky, stavební spoření apod.
 - Státní podpora vlastnického bydlení.
- Permanentní nedostatek nájemních bytů
- Deformace nájemních vztahů
- Přidělování obecních bytů:
 - Loterie, obálkové metody více či méně diskriminační praktiky.
 - Specifické nabídky pro „nepřizpůsobivé“.

Bydlení III

- Ubytování neplatičů:
 - Kdo je identifikovaný neplatič
 - Jednosměrnost sestěhování
- Výroba neplatičů:
 - Finanční náročnost bydlení v sociálně vyloučené lokalitě
 - Finanční strategie – neekonomičnost řádného chování
- Problematické strategie bydlících:
 - Vysoké opotřebení bytů
 - Přeplněnost bytů
- Nucená migrace – podnikání s bydlením pro nejchudší.

Nezaměstnanost

- Změny po roce 1989 – otevření volného trhu práce
- Strukturální nezaměstnanost:
 - Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.
- Práce na černo
 - Tažena výraznou poptávkou.
 - Výhodnější pro obě strany - vysoké zdanění legální práce.
- Předluženost – exekuce.
- Demotivační vliv rodinných solidárních sítí.

Předluženost

- Nevzdělaní obyvatelé – nízká funkční gramotnost – ideální cílová skupina pro úvěrování.
- Krátkodobé finanční strategie – přežít do dalších příjmů.
- Vyřazuje z legálního trhu práce.



Predátorské úvěrování



- Snaha o zadlužení jednotlivců – vytvoření trvale udržitelného dluhu.

Index predátorského úvěrování

1. Srozumitelnost

- Počet normostran smlouvy a doprovodných dokumentů

2. Cena produktu

- Absolutní hodnota, kterou spotřebitel přeplatí celkem nad rámec jistiny

3. Využívání úpravy úroku z prodlení

- Odlišná úprava od Občanského zákoníku (dvojnásobek diskontní sazby ČNB)

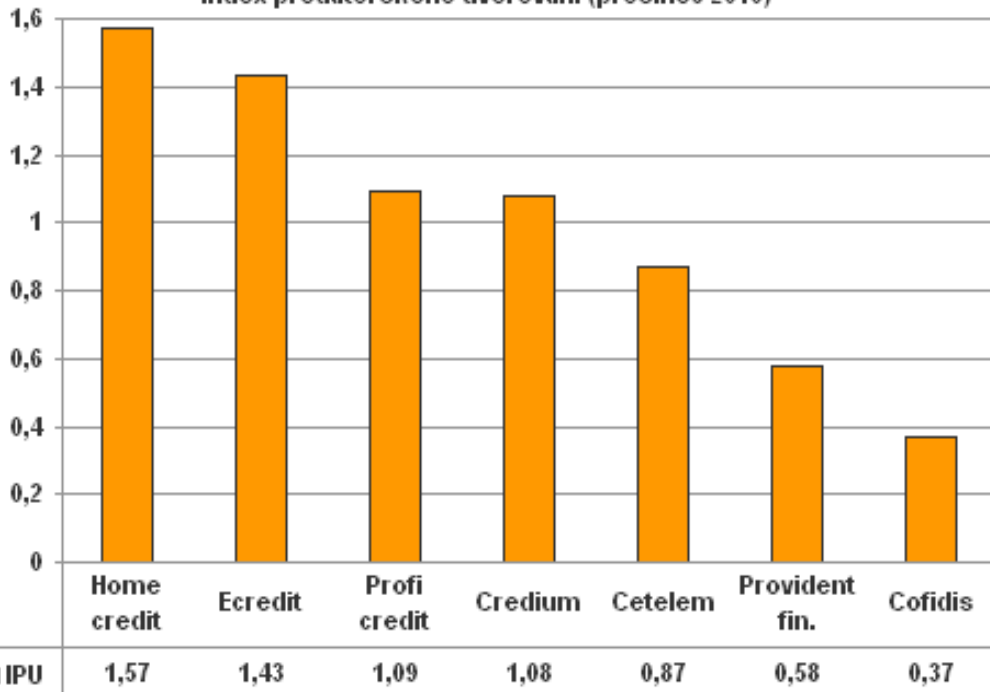
4. Sankce

- Všechny sankce, které klientovi hrozí v případě posunu se splácením o 30 dní

5. Využívání rozhodčích doložek

Výsledky indexu PÚ

Index predátorského úvěrování (prosinec 2010)



- **Cofidis**
snížení sankcí o 80%, snížení úroků z prodlení o 75%
- **Provident**
zrušení rozhodčí doložky
- **Cetelem**
snížení sankcí o 30%, zkrácení a zjednodušení smluvních podmínek, snížení úroků z prodlení o 75%, omezení zpoplatněných upomínek
- **Home credit**
zkrácení smluvních podmínek o 45%, omezení sankcí
- **Profi credit**
výrazné omezení sankcí, zvětšení písma smluvních podmínek

Stav k prosinci 2010

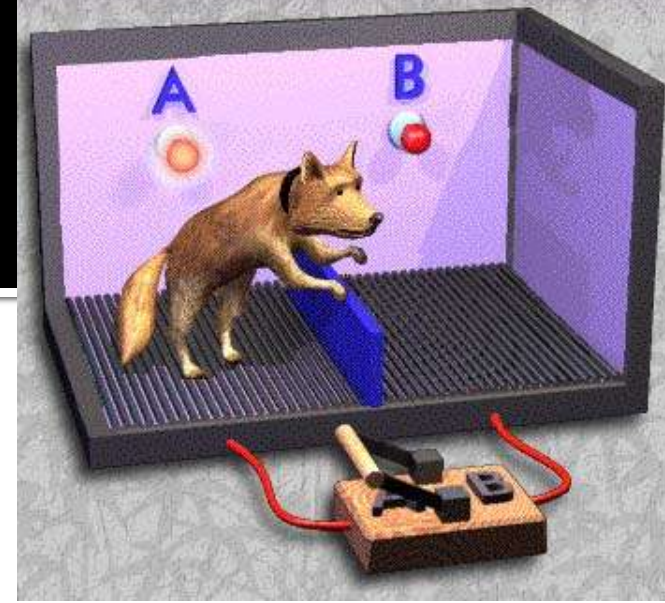
Zdroj: <http://rozhodnene.cz/analyzy/101213-analyza-index-predatorskeho-uverovani-prosinec-2010>

Funkční gramotnost



- RPSN, úrok p.a., akontace ...
- Rozhodčí doložka ...
- Hmotná nouze ...
- Veřejně prospěšné práce (VPP), obecně prospěšné práce (OPP), veřejná služba (VS), společensky účelná pracovní místa (SUPM)
- Hmotná podpora v nezaměstnanosti, státní sociální podpora, pomoc v hmotné nouzi
- MOP (Mimořádná a okamžitá pomoc)
- Životní a existenční minimum
- Společně posuzované osoby.
- *„Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40.“*

Naučená bezmocnost



- **Martin Seligman** – kognitivně behaviorální výzkum .
- Pokud experimentální zvířata nemají možnost uniknout bolestivým podnětům, tak se už nebudou snažit a naučí se přetrpět nepříjemné podněty.
- Původně model pro popis deprese – neosvědčil se – rozdílné individuální reakce.
- Protektivní faktor - explanační styl.
- Model pro popis (de)motivačních faktorů v situaci sociálního vyloučení?

Děkuji za pozornost



Richard Kořínek

richard.korinek@clovekvtisni.cz



Člověk v tísni, o.p.s., pobočka Olomouc

<http://www.integracniprogramy.cz>

<http://www.clovekvtisni.cz>